

13.2.2020

Eduskunnan talousvaliokunnalle

TaV@eduskunta.fi

Viite: Eduskunnan talousvaliokunnan pyyntö kirjallisesta asiantuntijalausunnosta ja kuulemisesta 14.2.2020

ASIA: HE 104/2019 vp HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAEIKSI MAAKAASUMARKKINAN MUUTTAMISESTA JA SÄHKÖ- JA MAAKAASUMARKKINOIDEN VALVONNASTA ANNETUN LAIN 10 JA 16 §:N MUUTTAMISESTA

Gasgrid Finland Oy (Gasgrid Finland) kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa. Pyydettyä lausuntona Gasgrid Finland esittää seuraavaa:

Tavoitteista

Hallituksen esityksen keskeisenä tavoitteen on siirtyä keskitettyyn tiedonvaihtoon maakaasun vähittäismarkkinoiden keskeisten markkinaprosessien, kuten toimittajan vaihtojen ja muutosten toteuttamisessa ja mittaustietojen välityksessä. Esitetyn mukaan vähittäismyyjiä ja jakeluverkonhaltijoita palvelemaan perustettaisiin maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikkö (datahub), jonka toiminnasta vastaisi järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija. Vähittäismyyjät ja jakeluverkonhaltijat veloitettaisiin hoitamaan mainitut markkinaprosessinsa maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikön kautta. Koska yksiköllä olisi lakiin perustuva monopoliasema näiden palvelujen tuottamisessa, palvelujen ehdot ja hinnoittelumenetelmät vahvistettaisiin ennen niiden käyttöönottoa. Yksikön toiminnan valvonta annettaisiin kansallisena sääntelyviranomaisena toimivalle Energiavirastolle.

Edelleen, esityksen tarkoitus on täsmentää maakaasukaupan tiedonvaihtoon ja maakaasuntoimitusten selvitykseen liittyvää maakaasumarkkinalain sääntelyä. Lakiin ehdotetaan muutoksia, joilla tehtäisiin EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen henkilötietojen käsittelyä koskeviin säännöksiin kansallisia mukautuksia kilpailuun perustuvien maakaasuntoimitusten mahdollistamiseksi jakeluverkoissa ja maakaasun vähittäismarkkinoiden yhtenäisten tiedonvaihdon menettelyjen mahdollistamiseksi.

Kannanotto

Gasgrid Finland tukee pääosin hallituksen esitystä sen mahdollistaessa maakaasukauppojen yhtenäisen tiedonvaihdon ja luoden täten pohjan avointen markkinoiden edellyttämille markkinarakenteille. **Gasgrid Finland katsoo**, että hallituksen esityksessä ehdotetut muutokset maakaasumarkkinoita koskeviin sääädöksiin ovat oikeasuuntaisia ja edistävät maakaasumarkkinoiden kilpailua. Toimiva kilpailu on omiaan auttamaan maakaasun hinnan pysymisessä kohtuullisella tasolla.

Gasgrid Finland yhtyy näkemykseen siitä, että ehdotetut muutokset vastaavat maakaasukaupan siirtymistä keskitettyyn tiedonvaihtoon edistämällä täten tehokasta sekä maakaasumarkkinoiden osapuolien kannalta tasapuolista ja syrjimätöntä tiedonvaihtoa sekä tiedonvaihdon tietoturvan asianmukaista tasoa.

Nyt asiantuntijalausunnon ja kuulemisen kohteena oleva hallituksen esityksessä on **Gasgrid Finlandin arvion** mukaan soveltuvin osin huomioitu Työ- ja elinkeinoministeriön marraskuussa 2019 päättäneen lausuntokierroksen muutosehdotukset.

Yksityiskohtaiset perustelut ja huomiot

Maakaasumarkkinalakiin (MML) ehdotetussa 32 a § säädettäisiin maakaasukaupan ja taseselvityksen edellyttämän tiedonvaihdon kehittämistä. Säännöstä sovellettaisiin myös henkilötietojen käsittelyn kehittämiseen siltä osin kuin maakaasukaupan tiedonvaihdossa käsitellään henkilötietoja. MML 32 b ja 58 a §:ssä säädettäisiin maakaasukaupan keskitetystä tiedonvaihdosta. Edelleen 32 b § säädettäisiin maakaasun vähittäismarkkinoiden datahubin palveluista, järjestämisvastuusta, palvelujen kehittämisestä ja niistä keskeisistä periaatteista, joita palvelujen tarjonnassa olisi noudatettava. 33 §:ssä säädettäisiin 32 a ja 32 b §:ssä tarkoitettujen järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan tiedonvaihtopalvelujen rahoittamisesta erillisillä maksuilla, joita järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija olisi oikeutettu keräämään siirtoverkkopalvelun, taseselvityspalvelun ja maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palvelujen käyttäjiltä.

1. Tiedonvaihdon kehittämisvelvollisuus

Tiedonvaihto on maakaasumarkkinoiden osapuolille ja verkonhaltijoille lakiin perustuva tehtävä. Järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan järjestelmävastuuseen (MML 29 §) kuuluvat vastuu maakaasujärjestelmän teknisestä toimivuudesta ja käyttövarmuudesta sekä vastuu maakaasujärjestelmän tasevastuuseen ja maakaasujärjestelmän taseselvitykseen kuuluvista tehtävistä ja vastuu maakaasukaupan kauppapaikan ylläpitämiseen ja keskitettyyn tiedonvaihtoon liittyvistä tehtävistä. Gasgrid Finland on järjestelmävastaavana siirtoverkonhaltijana velvollinen huolehtimaan näistä tarkoituksenmukaisella ja maakaasujärjestelmässä toimivien maakaasumarkkinoiden osapuolten kannalta tasapuolisella ja syrjimättömällä tavalla.

Tiedonvaihdon kehittämisvelvollisuutta toteutettaessa **Gasgrid Finland yhtyy** esityksen näkemykseen siitä, että vähittäismarkkinoiden toimivuutta tulisi tarkastella maakaasumarkkinoiden kokonaisuuden sekä kokonaisedun näkökulmasta. Säännöksen sääntelemässä toiminnassa järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan tulisi siten tehdä yksittäistapauksissa ratkaisunsa maakaasumarkkinoiden toimivuuden kokonaisedun näkökulmasta. Tällaisessa tilanteessa jonkin yksittäisen markkinaosapuolen intressi ei voisi syrjäyttää maakaasumarkkinoiden toimivuuden laajasti käsittävää intressiä. Edelleen esityksessä todetaan että, kehittämiseen voisi kuulua mainittujen toimien lisäksi myös muita tiedonvaihdon kehittämistoimia. Kehittämistehtävän laajuuden ja tarkoituksenmukaisuuden arvioinnissa **Gasgrid Finland näkee perusteltuna** tiedonvaihtopalveluiden maksujen pysyvän sellaisella tasolla, että niillä pystytään kattamaan perusteltujen ja tarpeellisten tiedonvaihdon kehittämistoimien kustannuksia. **Gasgrid Finland pitää tarkoituksenmukaisena**, että järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan olisi mahdollisuus tarvittaessa osoittaa Energiavirastolle tällaisten kehittämistoimien tarpeellisuus tiedonvaihdon kehittämiselle.

2. Keskitetty tiedonvaihto – Henkilötietojen luovuttaminen

Integroituna kokonaisuutena toimivassa maakaasujärjestelmässä tietojen luovutukset ovat tarpeen maakaasukaupan ja verkkopalvelujen hoitamiseksi sekä kolmansien tahojen kuten muiden maakaasun

toimittajien oikeuksien toteuttamiseksi. Nykytilanteessa vähittäismarkkinatoimijat allekirjoittavat järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija kanssa henkilötietojen käsittelysopimuksen, joka mahdollistaa tietojen lähettämisen datahubiin. Nyt lausunnolla olevaan lakiin on ehdotettu yleisen tietosuoja-asetuksen lakisääteinen velvoitteen lisäys, joka antaa oikeusperusteen käsitellä maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palvelujen tuottamista varten loppukäyttäjien henkilötietoja. Yksiköllä olisi siten lain muutoksen myötä oikeusperuste käsitellä henkilötietoja näitä tehtäviä hoitaessaan. Käytännössä muutos helpottaa ja tehostaa huomattavasti kaikkien vähittäismarkkinatoimijoiden toimintaa, sillä sen myötä datahubiin voidaan lähettää dataa ilman nykyistä henkilötietojen käsittelysopimusta.

Gasgrid Finland tulkitsee esityksen mukaisesti, ettei henkilötietojen kerääminen maakaasukaupan datahubiin aiheuttaisi korkeaa riskiä rekisteröidyn oikeuksille tai vapauksille, koska kysymys ei ole arkaluonteisesta henkilötiedosta ja kerätty erityissääntelyn piiriin kuuluva henkilötieto voidaan ilman rekisteröidyn suostumusta luovuttaa ainoastaan laissa säädetyllä perusteella.

3. Tietoturva

Siirtoverkon ja maakaasujärjestelmän toimintavarmuus on riippuvainen siirtoverkonhaltijan viestintäverkkojen ja tietojärjestelmien toiminnasta ja tietoturvasta. Verkko- ja tietojärjestelmien turvallisuudella tarkoitettaisiin asianomaisten järjestelmien kykyä suojautua tietyllä varmuudella toimilta, jotka vaarantavat tallennettujen tai siirrettyjen tai käsiteltyjen tietojen taikka muiden kyseisissä verkko- ja tietojärjestelmissä tarjottujen tai niiden välityksellä saatavilla olevien palvelujen saatavuuden, aitouden, eheyden tai luottamuksellisuuden. Edellä mainittu huomioiden, **Gasgrid Finland pitää välttämättömänä**, että siirtoverkonhaltijalla on 34 a §:ssä ehdotettu velvollisuus huolehtia viestintäverkkoihin ja tietojärjestelmiin kohdistuvien riskien hallinnasta ja tietoturvallisuuteen liittyvän häiriön ilmoittamisesta Energiavirastolle. **Gasgrid Finland esittää**, että kyseisen pykälän säännöksessä ja sen sovellettavuudessa on kuitenkin huomioitava siirtoverkonhaltijan mahdolliset muut samanaikaiset tiedotusvelvoitteet muun muassa markkinoiden väärinkäyttöasetuksen (EU) N:o 596/2014 tai REMIT asetuksen (EU) N:o 1227/2011 nojalla. Esityksessä ehdotetun mukaisesti, mikäli toiminnan kannalta koetaan tarpeelliseksi, **Gasgrid Finland laatii** vaikutustenarvioinnin tietojärjestelmien tietoturvallisuusriskeistä.

Gasgrid Finlandin näkemyksen mukaan, on äärimmäisen tärkeää, että tietoturvan asianmukainen tason pystytään turvaamaan maakaasukaupan tiedonvaihdoissa siihen osallistuvien osapuolien käsitellessä myös loppukäyttäjien henkilötietoja sekä maakaasumarkkinoiden osapuolten liike- ja ammattisalaisuuksia. Näin ollen **Gasgrid Finland pitää** 32 a §:ssä säädetyn tiedonvaihdon kehittämistoiminnan tavoitetta edistää tietoturvan asianmukaisen tason toteutumista hyvin merkityksellisenä. Vastuu tietoturvasta olisi kuitenkin aina oman toimintansa osalta kullakin tiedonvaihtoon ja taseselvitykseen osallistuvalla verkonhaltijalla tai maakaasumarkkinoiden osapuolella ja heidän tulisi esityksessä esitetyn mukaisesti varmistaa tietoturvan asianmukainen taso hallitakseen verkko- ja tietojärjestelmien turvallisuuteen liittyviä riskejä.

Edellä todetusti, **Gasgrid Finland yhtyy** esityksen näkemykseen siitä, että ehdotetut muutokset edistävät tietoturvan asianmukaista tasoa.

4. Tiedonvaihtopalvelut ja maksut

Lakiin esitetään lisättäväksi uusi 58 a §, jossa säädettäisiin vähittäismyyjien ja jakeluverkonhaltijoiden velvollisuudesta käyttää maakaasukaupan datahubin palveluita. Pykälässä määritellyillä toiminnanharjoittajilla olisi siten velvollisuus käyttää 32 b §:n mukaisia palveluita toimiessaan mainituissa markkinarooleissa maakaasun vähittäismarkkinoilla ja jakeluverkoissa. Koska maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palvelut muodostaisivat lakiin perustuvan monopolipalvelujen kokonaisuuden, ehdotetaan esityksessä palvelujen tuottaminen järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan tehtäväksi. Järjestelmävastaavalla siirtoverkonhaltijalla ollessa maakaasujärjestelmässä yksinoikeus kyseisten palvelujen tuottamiseen vähittäismyyjille ja jakeluverkonhaltijoille, olisi 32 b § 1 momentissa esitetty palvelujen luettelo tarkoitettu tyhjentäväksi. On huomioitava, ettei lainkohdassa määritellyillä velvollisuudella ole tarkoitus estää vähittäismyyjiä ja jakeluverkonhaltijoita halutessaan pitämästä myös omia asiakas-, mittaustieto- ja muita vastaavia rekistereitään.

Esityksen mukaan, MML:n 33 §:ssä säädettäisiin 32 a ja 32 b §:ssä tarkoitettujen järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan tiedonvaihtopalvelujen rahoittamisesta erillisillä maksuilla, joita järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija olisi oikeutettu keräämään siirtoverkkopalvelun, taseselvityspalvelun ja maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palvelujen käyttäjiltä. Näillä maksuilla olisi tarkoitus kattaa järjestelmävastaavalle siirtoverkonhaltijalle tehtävän hoitamisesta aiheutuneet kohtuulliset kustannukset ja kohtuullinen voitto. Korvauksia määritettäessä tulee soveltaa mitä yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvistä palveluista määrätään. Gasgrid Finland kannattaa maksujen määräytymisperusteiden avoimuutta, tasapuolisuutta ja syrjimättömyyttä ehdotuksessa esitetyn mukaisesti. Toimintaryhmien välisien erojen tulisi näin ollen perustua objektiivisesti määriteltäviin kriteereihin. Huomioiden tiedonvaihdon yksikön monopoliasema näiden palvelujen tuottamisessa, on ehdotus säätää Energiavirastolle toimivalta vahvistaa palvelujen ehdot ja hinnoittelumenetelmät ennen niiden käyttöönottoa Gasgrid Finlandin näkemyksen mukaan perusteltua.

5. Järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan maakaasuverkkolupa

MML:n 8 §:ään 2 ja 4 momenttiin ehdotetaan muutoksia, joilla säädettäisiin lisävaatimuksista, jotka järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan olisi täytettävä lain 6 ja 7 §:ssä säädettyjen vaatimusten lisäksi. 8.2 §:n 1 kohdan mukaan järjestelmävastaavaksi siirtoverkonhaltijaksi määrättävän olisi ennen maakaasuverkkoluvan myöntämistä osoitettava, että siirtoverkonhaltija on järjestänyt maakaasujärjestelmän tasapainotuspalveluihin, taseselvitykseen ja maakaasukaupan kauppapaikan (virtual trading point) ylläpitämiseen liittyvät tehtävät erillisen toimintayksikkönsä tai kokonaan omistamansa tytäryhtiön tehtäväksi. Momentin 2 kohdan mukaan maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluihin liittyvät tehtävät olisi järjestettävä järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan erillisen toimintayksikön tehtäväksi. Pykälän 4 momentin mukaan järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija voisi Energiaviraston myöntämällä luvalla antaa 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettuja toimintoja toisista ETA-valtioista olevien siirtoverkonhaltijoiden kanssa yhteisesti omistamansa yhden tai useamman osakkuusyhtiön tehtäväksi. Momentin 2 kohdassa tarkoitettua maakaasukaupan keskitettyyn tiedonvaihtoon liittyvät tehtävät voitaisiin Energiaviraston luvalla antaa järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan kokonaan omistaman tytäryhtiön tai sähkökaupan vastaavia tehtäviä Suomessa hoitavan toiminnanharjoittajan tehtäväksi.

Gasgrid Finland toteaa ehdotuksen mukaisesti, että pykälän 4 momenttiin ehdotetut muutokset kehittävät edelleen kyseisten palveluiden yhteistä toteuttamista Suomen ja Baltian maiden yhteisillä maakaasumarkkinoilla. 2 momenttiin ehdotettuun muutokseen liittyen Gasgrid Finlandin ei näe perusteltuna järjestää maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluihin liittyvät tehtävät erillisen toimintayksikkönsä tehtäviksi (2 momentin 2 kohta). Gasgrid Finlandin näkemyksen mukaan voimassaolevan lain sanamuoto, sisällyttää kaikki järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan järjestelmävastuuseen kuuluvat tehtävät ja vastuut erillisen toimintayksikkönsä tai kokonaan omistamansa tytäryhtiön tehtäviksi, on kaikin puolin kannattavampi ratkaisu, joka myös tukisi järjestelmävastaavan siirtoverkkohaltijan nykykäytäntöä. Gasgrid Finlandin arvion mukaan maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluihin liittyvien tehtävien järjestäminen erillisen yksikön hoidettavaksi, johtaisi nykytoiminnan valossa suhteettomiin ja raskaisiin toimenpiteisiin. Verrattuna esimerkiksi sähkömarkkinoiden keskitettyyn tiedonvaihtoon nähden kaasumarkkinoiden keskitetty tiedonvaihto palvelee erittäin merkittävästi pienempää asiakaskuntaa. Kustannustehokkain ratkaisu on järjestää se osana kokonaisuutta. Tarvittaessa siihen liittyvät kustannukset voidaan esittää eriytettynä.

Yhteenveto

Gasgrid Finland nostaa yhteenvetona lausuntomme perusteeksi:

- Näkemyksemme mukaan on äärimmäisen tärkeää, että kaasumarkkinan pitkäjänteinen kehittäminen Suomessa perustuu tarpeelliseen ja täsmälliseen harkintaan maakaasumarkkinoiden toimivuuden kokonaisedun näkökulmasta.
- Maakaasun kaupankäyntijärjestelmää on kehitettävä suunnitelmallisesti ja tasapuolisesti kokonaisuutena ja yhteistyössä markkinatoimijoiden kanssa, jotta se palvelisi koko markkinaa - ei erillisten toimijoiden yksilöityjä intressejä.
- Hallituksen esityksessä ehdotetut muutokset vastaavat maakaasukaupan siirtymistä keskitettyyn tiedonvaihtoon edistämällä maakaasumarkkinallain tavoitteiden mukaista tehokasta sekä maakaasumarkkinoiden osapuolien kannalta tasapuolista ja syrjimätöntä tiedonvaihtoa sekä tiedonvaihdon tietoturvan asianmukaista tasoa. Haluamme kuitenkin korostaa, että 8 pykälän 2 momentin ehdotettua muutosta, järjestää maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluihin liittyvät tehtävät erillisen yksikön hoidettavaksi, tulisi arvioida uudestaan nykykäytännön valossa ja pyrkimyksessä kustannustehokkuuteen.
- Maakaasumarkkinoiden liiketoimintaprosessit edellyttävät maakaasualan yrityksiltä laajaa ja määrämuotoista tiedonvaihtoa. Pidämme erityisen tärkeänä, että keskitetyssä tiedonvaihdossa asiakkaiden henkilötietoja ja markkinaosapuolien liikesalaisuuksia käsitellään asianmukaisesti tietoturvakysymykset huomioon ottaen.
- Keskitetyn tiedonvaihdon mallin avulla on mahdollista edistää toimivaa kilpailua maakaasumarkkinoilla. Arviomme mukaan hallituksen esitysluonnoksessa selostettuja keskitetyn tiedonvaihtoratkaisulla on myönteisiä vaikutuksia kilpailun toimivuuteen sekä kilpailun lisääntymiseen. Ehdotettuja muutoksia, voidaan näin ollen pitää oikeansuuntaisina.

Espoossa, 13.2.2020

Olli Sipilä
toimitusjohtaja
Gasgrid Finland Oy